

Vyjádření České republiky k některým závěrečným doporučením
Výboru OSN pro odstranění rasové diskriminace

přijatým na základě projednání Šesté a sedmé periodické zprávy České republiky o plnění
Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace

Vyjádření schválila vláda České republiky usnesením ze dne 26. března 2008 č. 289

Úvodní poznámky

Na základě projednání Šesté a sedmé periodické zprávy (CERD/CZE/7) o plnění Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace (dále jen „Zpráva“ a „Úmluva“) před Výborem pro odstranění rasové diskriminace (dále jen „Výbor“) ve dnech 1. a 2. března 2007 přijal Výbor závěrečná doporučení (CERD/C/CZE/CO/7). V nich v bodě 27. Českou republiku vyzval, aby do jednoho roku poskytla informace o způsobu, jakým splnila doporučení Výboru obsažená v odstavcích 8., 14., 17. a 19.

Předkládané vyjádření České republiky reaguje na kritiky vyslovené Výborem a poskytuje odpovědi na otázky Výborem vznesené. Doporučení č. 8. a 19. byla pro vzájemnou provázanost tématu spojena do jednoho vyjádření.

K doporučením č. 8. a č. 19.:

Citace doporučení:

„8. Výbor opakovaně vyslovuje znepokojení, že přes veškeré úsilí se účastnickému státu dosud nepodařilo přijmout obecný antidiskriminační zákon, který by zaručil rovné zacházení a ochranu před diskriminací (články 1, 2 a 5).

Výbor znovu doporučuje účastnickému státu, aby přijal legislativní opatření k zákazu diskriminace na základě barvy pleti, rasy, rodu nebo národnostního a etnického původu, jak je definováno v článku 1 Úmluvy, jako zásadní aplikační princip v politické, hospodářské, sociální a kulturní sféře anebo v jakékoliv jiné oblasti veřejného života.“¹

„19. Výbor poznamenává, že Kancelář veřejného ochránce práv, která projednává stížností vznášené vůči institucím účastnického státu a další úkony stanovené zákonem o veřejném ochránci práv, obdržela pouze několik stížností na rasovou diskriminaci. Výbor je znepokojen tím, že kvůli zpoždění v přípravě a přijetí antidiskriminačního zákona nebyla oficiálně pověřena žádná jiná instituce výkonem ochrany práva na rovné zacházení, pomocí obětem při uplatňování jejich nároků anebo řešením stížností na rasovou diskriminaci v soukromém sektoru. Výbor je dále znepokojen, že nadále přetrvávající potíže při získávání právní pomoci jsou vážnou překážkou, zabraňující obětem rasové diskriminace dosáhnout soudního projednání případu (článek 6).

Výbor připomíná účastnickému státu, že nízký počet stížností obětí rasové diskriminace může být výsledkem nevhodné legislativy upravující tuto oblast, nebo nevědomosti obětí o jejich právech a o možnostech právních prostředků a jejich malé důvěry v právní systém. Účastnický stát by měl zhodnotit, do jaké míry tyto možné problémy brání obětem vznést svůj nárok a přijmout vhodné opatření k odstranění těchto problémů v případech, kdy to bude nutné. Výbor rovněž doporučuje, aby účastnický stát pověřil zvláštní instituci, aby prosazovala a monitorovala právo na rovné zacházení, aby pomáhala obětem uplatnit jejich nároky včetně právní pomoci a aby přijímala stížnosti na rasovou diskriminaci jak ve veřejném, tak i v soukromém sektoru.“²

Vyjádření České republiky:

¹ zvýrazněno Výborem

² zvýrazněno Výborem

Česká republika opakovaně deklaruje svůj záměr zaručit ochranu obětem diskriminace prostřednictvím zvláštního zákona. Konkrétně se vláda České republiky zavázala ve svém programovém prohlášení k přijetí antidiskriminačního zákona, který má zaručit právo na rovné zacházení a ochranu před diskriminací v intencích směrnic Evropské unie tak, aby zákaz diskriminace byl účinně vymahatelný.

Ve svých odpovědích na otázky zpravodaje v souvislosti s obhajobou Zprávy (dále jen „Odpovědi“) Česká republika uvedla, že se připravuje nový návrh antidiskriminačního zákona (po zamítnutí předchozího návrhu Parlamentem ČR v roce 2006). Na toto konstatování nyní Česká republika navazuje shrnutím kroků, které byly v mezidobí (tj. mezi únorem 2007³ a únorem 2008⁴) podniknuty.

Návrh zákona o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon) upravuje právo na rovné zacházení a ochranu před diskriminací z důvodu rasy a etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru. Zákaz diskriminace se uplatní v zákonem vyjmenovaných oblastech, a to: práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání, přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, v oblasti pracovní a jiné závislé činnosti včetně odměňování, členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, členství a činnosti v profesních komorách včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují, sociálního zabezpečení a sociálních výhod, zdravotní péče, vzdělání a přístupu ke zboží a službám, které jsou k dispozici veřejnosti včetně bydlení, a jejich poskytování. Zákon dále stanoví výjimky, za kterých je rozdílné zacházení zákonné. Zákon také stanoví nároky, jichž se mohou oběti diskriminace domáhat.

Zajištěním rovného zacházení návrh pověřuje veřejného ochránce práv – ten by měl poskytovat obětem diskriminace pomoc při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace, provádět výzkum, zveřejňovat zprávy a vydávat doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťovat výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Vláda ČR návrh zákona schválila dne 11. června 2007 a Poslanecké sněmovně jej předložila 12. července 2007. Návrh zákona je Poslaneckou sněmovnou ke dni zpracování tohoto Vyjádření projednáván jako sněmovní tisk č. 253. Ze čtyř výborů, které se návrhem zabývaly, doporučily jeho schválení výbory tři. Poslanecká sněmovna schválila návrh zákona dne 19. března 2008. Nyní bude následovat jednání v horní komoře Parlamentu, tedy v Senátu. Završením přijímání zákona pak je podpis prezidenta republiky.

K poznámce Výboru týkající se nízkého počtu stížností na rasovou diskriminaci vyřízených Kanceláří veřejného ochránce práv vláda opakuje své vysvětlení této skutečnosti uváděné již v Odpovědích:

„Nízký počet podnětů adresovaných veřejnému ochránci práv týkajících se rasové diskriminace není způsoben nedostatkem pozornosti nebo citlivosti veřejného ochránce práv vůči případům rasové diskriminace. Nízký počet podnětů v této oblasti vyplývá daleko spíše ze skutečnosti, že k většině případů diskriminace z důvodů rasových dochází v oblastech veřejného života, které se nacházejí mimo jeho zákonem vymezenou působnost. Ochránce

³ Odpovědi České republiky na předběžné otázky výboru byly zpracovány ke dni 27. února 2007.

⁴ Zpracování tohoto textu bylo uzavřeno ke dni 25. února 2008.

může dle současné právní úpravy účinně chránit oběti rasové diskriminace pouze před jednáním úřadů a dalších institucí, které vykonávají státní správu.“

Jak bylo uvedeno výše, působnost veřejného ochránce práv v oblasti diskriminace (a to nejen ve vztahu k jednání úřadů, ale i v souvislosti s jednáním soukromoprávních subjektů a osob) má být založena až antidiskriminačním zákonem, resp. změnou zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Ačkoliv nebyla tedy dosud oficiálně pověřena žádná instituce výkonem práva na rovné zacházení, oběti diskriminace mají přesto řadu nástrojů, jak se ochrany domoci. O institucích poskytujících ochranu v dílčích oblastech (pracovně právní, přístupu ke zboží a službám) hovořila již Zpráva (body 31. – 38.). O možnostech využití právního servisu poskytovaného nevládními neziskovými organizacemi, jakož i o rozšiřování povědomí o této právní pomoci, pak bylo pojednáno v Odpovědích (viz odpověď na otázku č. 22).

V právním řádu České republiky dále existují některé zákony, podle nichž mohou být oběti diskriminace zastupovány občanskými sdruženími. Podle občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb.), soudního řádu správního (zákon č. 150/2002 Sb.) a zákona o ochraně spotřebitele (zákon č. 634/1992 Sb.) mohou účastníka ve věcech ochrany před diskriminací zastupovat sdružení vzniklá na základě zákona o sdružování občanů (zákon č. 83/1990), pokud k jeho činnostem uvedeným ve stanovách ochrana před diskriminací patří. Zákon o ochraně spotřebitele (zákon č. 634/1992 Sb.) umožňuje takovému sdružení podat návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů a být účastníkem takového řízení.

K doporučení č. 14.:

Citace doporučení:

„14. Výbor se znepokojením poznamenává, že ženy, z nichž byla většina romského původu, byly podrobeny nucené sterilizaci. Výbor vítá šetření veřejného obhájce práv v této záležitosti, přesto však zůstává znepokojen, že účastnický stát dosud nepodnikl příslušné a rychlé kroky k určení odpovědnosti a poskytnutí náhrady obětem. Přestože si je Výbor vědom rozdílů mezi sterilizacemi prováděnými před a po roce 1991, kdy byla ukončena politika podporující nedobrovolné sterilizace, je nicméně hluboce znepokojen tím, že účastnický stát dosud nepodnikl příslušné kroky k zabránění nelegálního provádění sterilizací po roce 1991, a že podle dostupných zpráv byly sterilizace bez předchozího informovaného souhlasu žen uskutečňovány až do r. 2004. (články 2, 5(b) a (e) (iv) a 6)

Účastnický stát by měl bez otálení přijmout přísná opatření a přiznat obětem škodu, ať už se stala před anebo po roce 1991, a uznat specifickou situaci romských žen v této záležitosti. Účastnický stát by měl podniknout všechny příslušné kroky, aby usnadnil obětem přístup k právu a náhradě, včetně toho, že bude určena trestní odpovědnost a vytvořen fond, který bude obětem při tomto vymáhání práva a náhrady pomáhat. Výbor doporučuje účastnickému státu, aby zformuloval jasná a povinná kritéria pro získání informovaného souhlasu žen před sterilizací a aby zajistila, že s těmito kritérii a postupy budou seznámeni lékaři i veřejnost.“⁵

⁵ zvýrazněno Výborem

Vyádření České republiky:

Česká republika setrvává na svém stanovisku, že sterilizace, ke kterým docházelo, nebyly celostátní ani rasově či národnostně podmíněnou politikou. Pokud došlo k pochybením při jejich provádění, jednalo se o pochybení jednotlivých zdravotnických zařízení. Jednalo se tedy o individuální případy, jejichž závěry šetření se také významně lišily.

Na druhou stranu Česká republika přiznává, že problémem při provádění sterilizací byl způsob získávání informovaného souhlasu pacienta před vlastním výkonem zákroku.

Provádění sterilizací nadále upravuje **zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu**, ve znění pozdějších předpisů. Ten ve svém § 27 stanoví, že „sterilizace se smí provést jen se souhlasem nebo na vlastní žádost osoby, u níž má být sterilizace provedena, a to za podmínek stanovených ministerstvem zdravotnictví“. Provádění sterilizace je dále konkretizováno směrnicí Ministerstva zdravotnictví ČSR ze dne 17. prosince 1971, o provádění sterilizace.⁶

Co se týče souhlasu pacienta se zákrokem, ten je upraven shora uvedeným zákonem o péči o zdraví lidu, jehož § 23 stanoví:

„§ 23

Poučení a souhlas nemocného

(1) *Zdravotnický pracovník způsobilý k výkonu příslušného zdravotnického povolání informuje pacienta, popřípadě další osoby v souladu s § 67b odst. 12 písm. d), o účelu a povaze poskytované zdravotní péče a každého vyšetřovacího nebo léčebného výkonu, jakož i o jeho důsledcích, alternativách a rizicích. Jestliže to zdravotní stav nebo povaha onemocnění pacienta vyžadují, je zdravotnický pracovník uvedený ve větě první oprávněn sdělit osobám blízkým 4b) pacientovi a členům jeho domácnosti 4c) , kteří nejsou osobami blízkými, též informace, které jsou pro ně nezbytné k zajištění péče o tohoto pacienta nebo pro ochranu jejich zdraví. V případě, kdy pacient vyslovil podle § 67b odst. 12 písm. d) zákaz poskytování informací, lze informace podle věty druhé sdělovat pouze se souhlasem pacienta. Pro vyslovení souhlasu se použije ustanovení § 67b odst. 12 písm. d) a § 67ba odst. 1 a 2 obdobně.*

(2) *Vyšetřovací a léčebné výkony se provádějí se souhlasem nemocného, nebo lze-li tento souhlas předpokládat. Odmítá-li nemocný přes náležité vysvětlení potřebnou péči, vyžádá si ošetřující lékař o tom písemné prohlášení (revers).*

(3) *Je-li neodkladné provedení vyšetřovacího nebo léčebného výkonu nezbytné k záchraně života nebo zdraví dítěte anebo osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům a odpírají-li rodiče nebo opatrovník souhlas, je ošetřující lékař oprávněn rozhodnout o provedení výkonu. Toto ustanovení se týká dětí, které nemohou vzhledem k své rozumové vyspělosti posoudit nezbytnost takového výkonu.*

(4) *Bez souhlasu nemocného je možné provádět vyšetřovací a léčebné výkony, a je-li to podle povahy onemocnění třeba, převzít nemocného i do ústavní péče*

a) jde-li o nemoci stanovené zvláštním předpisem, u nichž lze uložit povinné léčení,

b) jestliže osoba jevící známky duševní choroby nebo intoxikace ohrožuje sebe nebo své okolí, anebo

c) není-li možné vzhledem ke zdravotnímu stavu nemocného vyžádat si jeho souhlas a jde o neodkladné výkony nutné k záchraně života či zdraví,

d) jde-li o nosiče. 4d)“

⁶

LP-252.3-19.11.71

Náležitosti informovaného souhlasu, jakož i prohlášení o odmítnutí doporučené zdravotní péče jsou podrobně stanoveny **vyhláškou č. 385/2006 Sb., o zdravotnické dokumentaci**, která nabyla účinnosti dne 1. dubna 2007. O této právní úpravě byl již výbor informován v písemných Odpovědích, jakož i v rámci samotného projednání Zprávy. Ministerstvo zdravotnictví České republiky upozornilo zdravotnická zařízení na povinnost dodržování náležitostí informovaného souhlasu. Pracovníci zdravotnických zařízení jsou školeni o právních předpisech týkajících informovaného souhlasu, zdravotnické dokumentace i obecně v otázkách práv pacientů, zejména pak o Úmluvě o lidských právech a biomedicíně.

Novelou zákona o péči o zdraví lidu č. 111/2007 Sb., bylo podrobně upraveno právo pacienta na informace, jehož jednotlivé aspekty do té doby nebyly v praxi vykládány jednotně. Novela výslovně upravila právo pacienta znát veškeré informace týkající se jeho zdravotního stavu, právo pacienta určit osobu/osoby, které/kterým mají být poskytnuty informace o jeho zdravotním stavu a právo pacienta vyslovit zákaz podání těchto informací jakékoli osobě. Podrobným způsobem bylo upraveno také právo pacienta na nahlížení do zdravotnické dokumentace a na pořizování si kopií, opisů a výpisů z ní. Z hlediska posílení práv pacientů je také důležité, že novela zavádí 30-ti denní lhůtu, ve které musí zdravotnické zařízení tyto kopie a výpisy pacientovi poskytnout.

V rámci reformy zdravotnictví je v současné době připravována zcela nová právní úprava, která samostatným zákonem jednotně pokryje veškeré specifické zdravotní výkony, včetně sterilizací. **Návrh zákona o specifických zdravotních službách**⁷ podrobně stanoví podmínky pro provedení sterilizace, přičemž rozlišuje sterilizaci ze zdravotních a z jiných než zdravotních důvodů. Zvýšená ochrana je poskytována osobám nezletilým a osobám zbaveným způsobilosti k právním úkonům. Návrh zákona předpokládá vydání prováděcího předpisu, který stanoví kritéria pro posouzení zdravotních důvodů pro provedení sterilizace a náležitosti žádosti o sterilizaci z jiných než zdravotních důvodů.

Jak již Česká republika uvedla ve svých písemných Odpovědích a následně i při obhajobě samotné, že otázka údajných nucených sterilizací romských žen je nadále diskutována v rámci poradních orgánů vlády. Rada vlády ČR pro lidská práva projednala a schválila na svém zasedání dne 13. prosince 2007 **Podnět Výboru pro lidská práva a biomedicínu ke sterilizacím prováděným v rozporu s právem**. Rada nyní vládě navrhuje, aby uznala, že docházelo k protiprávnímu provádění sterilizací, vyslovila nad touto skutečností politování a zavázala se podniknout kroky, aby k takovýmto jednáním v budoucnu nedocházelo. Rada vládě doporučuje ustavit meziresortní pracovní komisi, která by se mj. mohla zabývat eventuelním odškodněním osob, které byly sterilizovány v rozporu s právem. Pokud bude uvedený návrh vládou schválen, měla by komise předložit vládě výsledky činnosti do konce roku 2008.

K doporučení č. 17

Citace doporučení:

„17. Výbor je hluboce znepokojen pravidelnými informacemi o tom, že na území účastnického státu jsou Romové v oblasti vzdělání stále obětmi rasové segregace, což je situace, kterou účastnický stát, jak se zdá, dosud zcela neuznal. Výbor konstatuje s velkým

⁷ Věcný záměr zákona o specifických zdravotních službách byl předložen Ministerstvem zdravotnictví ČR do meziresortního připomínkového řízení v prosinci 2006.

znepokojením, že nepřiměřeně mnoho romských dětí navštěvuje tzv. „zvláštní školy“. Zaznamenáváje stanoviska účastnického státu, že tento stav je jednak výsledkem postavení Romů ve společnosti jako ohrožené skupiny, jednak i potřeby přijmout speciální opatření, které by odpovídalo potřebám a požadavkům Romů, a máje na mysli nový školský zákon, Výbor je stále znepokojen tím, že tato situace se zdá rovněž být výsledkem diskriminačních praktik a nedostatku citlivosti na straně úřadů vůči kulturní identitě a specifickým obtížím Romů. Zvláštní opatření ke zlepšení situace určitých skupin je legitimní pokud záměrně nebo ve svém důsledku nevede k vyloučení ze společnosti. Výbor je dále hluboce znepokojen tím, že nepřiměřeně vysoký počet romských dětí je odnímán jejich rodinám a umísťován do ústavní či pěstounské péče. (články 2, 3 a 5 (e) (iii) a (v)).

Účastnický stát by měl posílit svou snahu o posouzení situace Romů v oblasti vzdělávání. Stát by měl rozvíjet účinné programy, speciálně zaměřené na ukončení segregace Romů v této oblasti, a také zajistit, aby romské děti nebyly připravovány o své právo na rodinný život a o právo na vzdělání jakéhokoliv typu a na jakékoliv úrovni. Výbor obzvláště doporučuje, aby účastnický stát přehodnotil své metodologické postupy, které jsou používány pro umísťování dětí do zvláštních škol, a také aby nedocházelo k nepřímé diskriminaci romských dětí na základě jejich kulturní identity.⁸

Vyjádření České republiky:

Vláda České republiky je nucena odmítnout tvrzení o provádění rasové segregace ve vztahu k romským dětem. Naopak má za to, že v posledních letech, zejména pak od roku 2004, kdy byl přijat nový školský zákon,⁹ bylo dosaženo značného pokroku v oblasti vzdělávání romských dětí. Vláda prostřednictvím ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vychází vstříc vzdělávacím potřebám těchto dětí a umožňuje jim za použití širokého spektra podpůrných opatření dosáhnout plnohodnotného vzdělání. Je však pravdou, že se jedná o dlouhodobý proces.

Mezi zmíněná podpůrná opatření patří přípravné třídy, asistent pedagoga pro děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí a v neposlední řadě dotační programy. Veškerá podpůrná opatření byla již podrobně popsána ve Zprávě, v písemných Odpovědích, jakož i v rámci samotného projednání Zprávy před výborem.

Aktuálně lze dodat toto:

V roce 2007 bylo podpořeno o 50 pracovních míst **asistenta pedagoga** více než v roce 2006 (celkově se jedná o 380 míst). Celková částka vynaložená na tento podpůrný institut se přiblížila 78 mil. Kč (cca 2,6 mil. EUR).

O realizaci **Koncepce včasné péče**, na níž spolupracují resorty školství, práce a sociálních věcí a zdravotnictví, bude vládě podána zpráva do 28. března 2008.

V rámci **dotačních programů** bylo v roce 2006 podpořeno 56 projektů ve výši přesahující 12,5 mil. Kč (cca 420 tis. EUR). V roce 2007 byly vyhlášeny tyto okruhy Programu na podporu integrace romské komunity: předškolní příprava romských dětí, vzdělávání žáků z romských komunit na základní a střední škole – podpora škol s významným zastoupením žáků z romských komunit, které realizují celodenní program, metodická podpora pedagogických

⁸ zvýrazněno Výborem

⁹ zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

pracovníků, tvorba didaktických materiálů a odborných studií pro potřeby vytváření vzdělávacích programů, metod a strategií a volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a mládež v návaznosti na jejich vzdělávací potřeby. V rámci těchto okruhů získalo dotaci celkem 63 projektů (rozděleny finanční prostředky ve výši přes 9,8 mil. Kč, což odpovídá částce 327 tis. EUR). I nadále pokračuje podpora romských žáků středních škol, kde v roce 2007 bylo vynaloženo přes 11 mil. Kč (367 tis. EUR).

Od 1. září 2007 je realizován **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání**. Z hlediska výchovy k toleranci je důležitá vzdělávací oblast „Člověk a společnost“, která se mj. zaměřuje na prevenci rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchovu k toleranci a respektování lidských práv.

Také nově vznikající **Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách** (dále jen „Agentura“) si klade za cíl mj. napomoci romským dětem k plné integraci v oblasti vzdělání. Úkolem Agentury bude vytváření strategií k předcházení a zamezení sociálnímu vyloučení v určených lokalitách České republiky, a to ve spolupráci se samosprávami, neziskovými organizacemi, vzdělávacími institucemi, zaměstnavateli a dalšími partnery na regionální a lokální úrovni. Hlavním cílem těchto strategií bude tvorba a realizace komplexních projektů, které budou reagovat na místní potřeby. Pilotní projekt Agentury vláda schválila dne 23. ledna 2008.¹⁰

V oblasti vzdělání romských žáků se sociálním znevýhodněním¹¹ bude Agentura nabízet projekty zaměřené na:

- předškolní výchovu romských dětí (integrace do mateřských škol nebo přípravných ročníků pro děti se sociálním znevýhodněním),
- spolupráci pedagogických pracovníků a rodičů,
- zvyšování kompetencí rodičů k rozvíjení potenciálu dítěte (např. prostřednictvím individuální i skupinové práce, klubů pro rodiče v komunitních centrech, apod.),
- spolupráci s rodiči a dětmi při přípravě na školu,
- individuální a skupinové doučování v rodinách a komunitních centrech,
- nápravy poruch učení,
- přípravu dětí na střední školu, a další.

Dne 13. listopadu 2007 byl vydán **rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice** (stížnost romských dětí na diskriminační zařazení do zvláštních škol, projednávaná podle článku 14 Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1, který zaručuje právo na vzdělání; stěžovatelé zejména tvrdili, že byli vystaveni diskriminaci při výkonu svého práva na vzdělání z důvodu rasy a etnického původu). Velký senát rozhodl v poměru třináct hlasů ku čtyřem, že v projednávaném případě u každého ze stěžovatelů k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 došlo, a dále, že Česká republika má uhradit každému z osmnácti stěžovatelů částku 4 000 € jako náhradu morální újmy a všem stěžovatelům společně částku 10 000 € jako náhradu nákladů řízení.

¹⁰ usnesením ze dne 23. ledna 2008 č. 85

¹¹ V této oblasti bude Agentura spolupracovat s projektem Střediska integrace menšin Institutu pedagogicko-psychologického poradenství. V rámci tohoto projektu probíhá doučování romských dětí se sociálním znevýhodněním „mentory“ z řad vysokoškolských a středoškolských studentů.

Česká republika, jakožto smluvní strana Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách, je připravena přijmout individuální i obecná opatření ve smyslu vykonatelnosti rozsudku, a to bez ohledu na skutečnost, že považuje výrok velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku za nepřiměřeně tvrdý a nebezpečně globální ve vztahu k projednávanému tématu.

Doporučení Výboru, a ostatně i rozsudek velkého senátu, se výlučně vztahuje na Romy. Česká republika opakovaně upozorňuje na rizika vyplývající z tohoto doporučení, které nebere v úvahu skutečnost, že v České republice existuje právo občanů ČR na svobodnou volbu národnosti, resp. příslušnosti k etnické skupině. Tato známá skutečnost činí logiku vykonatelnosti rozsudku velkého senátu, jakož i logiku plnění doporučení Výboru problematickými, neboť nepřímo předpokládají povinnost státu „identifikovat“ občana ČR jako Roma.

V návaznosti na uvedený rozsudek, i na doporučení Výboru k přehodnocení metodologických postupů, které jsou používány pro umisťování dětí do zvláštních škol, zamýšlí vláda ČR podniknout celou řadu kroků.

V plánu je uplatňování **nová strategie vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním** ve školách hlavního proudu vzdělávání s využitím opatření směřujících k podpoře jejich vzdělávání. Současně bude řešen s využitím uvedených podpůrných opatření přechod žáků romského etnika ze škol/tříd samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením do škol hlavního vzdělávacího proudu. Koncepční materiál je aktuálně již připraven k předložení do veřejné diskuse a následné implementaci do praxe.

Česká republika připravuje **novou strategii přijímání žáků romského etnika do režimu speciálního vzdělávání**. Toto opatření bude provedeno v návaznosti na dokončení a uvedení do praxe nové baterie nástrojů pro posuzování specifických vzdělávacích potřeb žáků minoritních a etnických skupin, přednostně žáků romského etnika, které budou více zohledňovat specifika uvedené skupiny žáků.

Aktuálně byl zpracován **návrh na změnu školského zákona**¹² a příslušných prováděcích předpisů. Touto změnou bude nově upraven právní prostor pro zpřesněné vymezení kategorie dětí/žáků/studentů se sociálním znevýhodněním a podmínky pro naplňování vzdělávacích potřeb žáků se sociálním znevýhodněním v hlavním vzdělávacím proudu v kontextu rozsudku velkého senátu. Návrh mj. předpokládá explicitní zakotvení meziresortní spolupráce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s Ministerstvem práce a sociálních věcí ve smyslu sociální intervence zaměřené na podporu sociálně znevýhodněných rodin a školní úspěšnosti žáků se sociálním znevýhodněním a přepokládá se spolupráce s orgány sociálně právní ochrany dítěte se školami a školskými poradenskými zařízeními. Předpokládáno je přijetí dalších opatření na podporu včasné péče o děti ze sociálně znevýhodňujícího prostředí v mateřských školách a působení na romské rodiny tak, aby tuto nabídku předškolního vzdělávání využívaly.

¹² zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání